Sveikų plytų matmenys – 32x15x8, 32x16x8 cm ir pan. Struktūra preliminariai datuojama XVII a.

Plotai 26–29 tirti dvarvietės kalvos R–PR papėdėse. Plotuose 26–27 archeologinio sluoksnio ar radinių neaptikta, įžemis pasiektas 0,2–1 m gylyje. Plotuose 28–29 po velėna atidengtas pilkas sluoksnis, kuriame rasta XVII–XIX a. būdingos buitinės keramikos fragmentų, gyvulių kaulų, raudonų plytų trupinių ir nuolaužų. Įžemis pasiektas 30–75 cm gylyje.

The 2020–2021 Investigation at the Liškiava Hillforts

29 locations (totalling 76 m^2) were excavated and another roughly 2500 m^2 were surveyed at the Liškiava Manor and Hillfort sites (Varėna District, S Lithuania) (Figs. 1–2). The excavation of 21 areas on the hillfort and at its foot revealed a 0.1–2.6 m thick cultural layer (Figs. 4–6), which can be divided into 3 horizons: mid-1st millennium, first half of the 2nd millennium, and 16th–17th centuries. A layer that was especially valuable scientifically, namely a black cultural layer, up to 80–90 cm thick, that contained pottery with rough surfaces, animal bones, and various structures from a former settlement: the remains of a clay stove, a hearth, postholes, etc. (Figs. 5, 7, 8), was discovered under 1–2 m thick layers of clay and sand at the hillfort's E foot. 8 areas were excavated at the manor site and at its E foot. The hilltop yielded a 1.1–1.6 m thick cultural layer, which can be preliminarily divided into 3 horizons: 1st millennium BC, 15th–16th centuries, and second half of the 17th century. The lack of data until now about the hill's habitation prior to the 15th century was corrected by the cultural layer's important base horizon with its pottery with brushed surfaces that allows the hill's first habitation to be preliminarily dated to the 1st millennium BC (Fig. 3) It is hillfort II. The remains of a simple wooden structure, i.e., a masonry wall foundation that was discovered in the E part of Area 25, was preliminarily dated to the 17th century and preserved *in situ* (Fig. 9).

Darius Kiniulis, Vida Kliaugaitė

Kirsnelės neįtvirtintos gyvenvietės I ir II

2021 m. buvo tęsiami LLDJ statybos darbai. Dujotiekis tiestas ir per Kirsnelės kaimo laukus (Lazdijų r., Šeštokų sen.), kur 2021 m. gegužės–birželio mėnesiais KPIP vykdė detaliuosius tyrimus Kirsnelės neįtvirtintose gyvenvietėse I ir II. Abi Kirsnelės neįtvirtintas gyvenvietes 2021 m. balandžio 6–10 d. vykdant žvalgymus augalinio sluoksnio nuėmimo dujotiekio trasoje metu aptiko KVP. Žvalgant Kirsnelės neįtvirtintoje gyvenvietėje I ištirti du 1x1 m dydžio šurfai, kuriuose aptiktas tamsiai pilkos žemės (kultūrinis) sluoksnis su smulkiais lipdytos keramikos fragmentais. Kirsnelės neįtvirtintoje gyvenvietėje II ištirti 4 šurfai, kuriuose aptiktas tamsiai pilkos žemės (kultūrinis) sluoksnis su lipdytos keramikos fragmentais grublėtu bei lygiu išoriniu paviršiumi.

Kirsnelės neįtvirtintoje gyvenvietėje I ištirtos 6 perkasos – iš viso 200 m^2 plotas (1 pav.). Perkasose 1–3 po mechanizuotai nuimtu žemės sluoksniu nuo 20–30 cm gylio fiksuotas fragmentiškai išlikęs suardytas 10–20 cm storio (intensyvesnis perkasų R pakraštyje) tamsiai pilkos žemės kultūrinis sluoksnis (2 pav.). Jame aptikta lipdytos keramikos grublėtu bei lygiu išoriniu paviršiumi, nedidelis rudnelės šachtos sienelės fragmentas, keli molio tinko gabalėliai bei pavienių smulkių titnago nuoskalų. Perkasose 4–6 kultūrinio sluoksnio nebuvo, tačiau

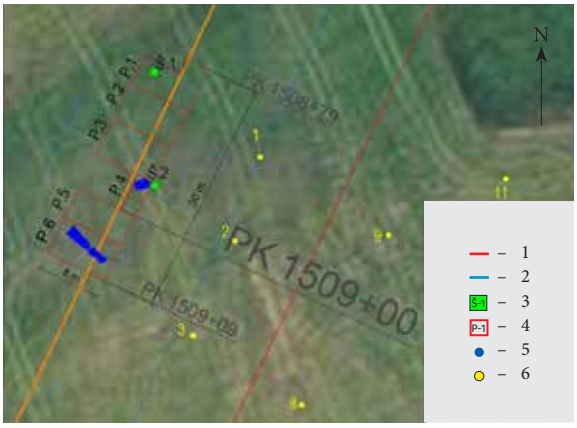

1 pav. Kirsnelės neįtvirtintos gyvenvietės I archeologinių tyrimų situacijos planas: 1 – dujotiekio ašis; 2 – darbų zonos riba; 3 – tirti šurfai; 4 – tirtos perkasos; 5 – aptikti objektai; 6 – zondų vietos. V. Kliaugaitės brėž.

Fig. 1. Situation plan of the archaeological investigation at Kirsnelė Unenclosed Settlement I: 1 – the gas line route; 2 – the work zone boundaries; 3 – excavated test pits; 4 – excavated trenches; 5 – discovered objects; 6 – probe locations.

čia fiksuoti 3 antropogeninės kilmės objektai, kuriuos preparuojant aptikta smulkių lipdytos keramikos fragmentų grublėtu bei lygiu išoriniu paviršiumi. Atlikus grunto makrobotaninę analizę, perkasoje 4 aptiktame objekte 3 rasta keletas degusių javų fragmentų.

Kirsnelės neįtvirtinta gyvenvietė I buvusi V kalvos šlaite, šiek tiek į R nuo dujotiekio trasos, kur tęsiasi tyrinėtas kultūrinis sluoksnis. Čia armenyje pastebėta smulkių lipdytos keramikos fragmentų. Kalamuoju gruntotraukiu padaryta 13 zondų, tačiau nė viename iš jų kultūrinis sluoksnis neaptiktas. Tai leidžia teigti, kad buvęs gyvenvietės kultūrinis sluoksnis yra sunaikintas ilgą laiką dirbant laukus, o tirtas ruožas išliko dėl čia esančios žemumos. Remiantis aptiktais archeologiniais radiniais, Kirsnelės neįtvirtinta gyvenvietė I datuojama I tūkst. viduriu.

2 pav. Suardytas kultūrinis sluoksnis perkasoje 1 Kirsnelės neįtvirtintoje gyvenvietėje I. V. Kliaugaitės nuotr.

Fig. 2. The disturbed cultural layer in trench 1 at Kirsnelė Unenclosed Settlement I.

Kirsnelės neįtvirtintoje gyvenvietėje II ištirtos 8 perkasos, iš viso 455,75 m² plotas (3 pav.). Visose tirtose perkasose po mechanizuotai nuimtu dirvožemio sluoksniu nuo 20–30 cm gylio fiksuotas 5–30 cm storio tamsiai pilkos žemės kultūrinis sluoksnis. Jame itin daug lipdytos keramikos fragmentų grublėtu, lygiu, gludintu paviršiumi, taip pat aptikta pavienių brūkšniuotosios keramikos fragmentų bei šukių grublėtu ir brūkšniuotu paviršiais. Surinkta pavienių titnago nuoskalų, molio tinko, geležies šlako gabalėlių, gyvūnų (galvijo, arklio, avies ar ožkos, kiaulės ar šerno) kaulų, ypatiesiems radiniams priskirtas balanos ar spingsulės stovelis (4 pav.) ir titnaginis trintuvas (5 pav.). Tamsiai pilkos žemės kultūrinis sluoksnis tęsiasi R ir V kryptimi už tirto ploto ribų. Perkasose 2–5 jis, išlikdamas 15–30 cm storio, gilėja V kryptimi, kur maždaug 45–60 cm gylyje jį keičia rudos durpingos žemės sluoksnis, pasižymintis intensyviu drėgnumu (6 pav.). Minėtame sluoksnyje aptikta pavienių lipdytos keramikos fragmentų lygiu, grublėtu, gludintu paviršiumi, gyvūnų (galvijo, avies ar ožkos, stirnos) kaulų, rasta natūralios supuvusios medienos fragmentų. Tirtose perkasose šviesaus smėlio įžemyje aptikti objektai 1–38, t. y. 20 antropogeninės kilmės duobių ir 18 gamtinės kilmės dėmių.

Remiantis Kirsnelės neįtvirtintoje gyvenvietėje II tirtų perkasų stratigrafine ir planigrafine situacija ir atsižvelgiant į gyvenvietei artimos aplinkos kraštovaizdžio savybes (nedidelė lyguma į R ir V), tirtą gyvenvietės dalį galima

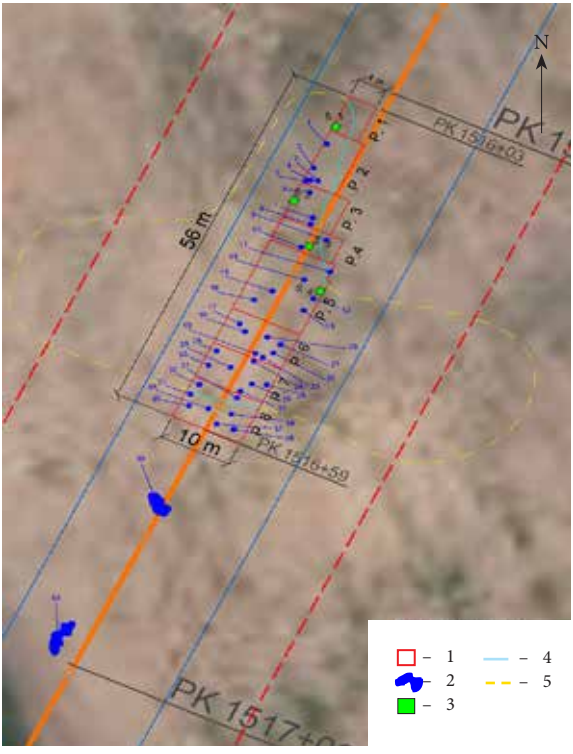

0 20 m

3 pav. Kirsnelės neįtvirtintos gyvenvietės II archeologinių tyrimų situacijos planas: 1 – tirtos perkasos; 2 – aptikti objektai; 3 – tirti šurfai; 4 – kultūrinio sluoksnio paplitimas; 5 – spėjamas kultūrinio sluoksnio paplitimas. V. Tomašausko brėž.

Fig. 3. Situation plan of the archaeological investigation at Kirsnelė Unenclosed Settlement II: 1 – excavated trenches; 2 – discovered objects; 3 – excavated test pits; 4 – incidence of the cultural layer; 5 – suspected incidence of the cultural layer.

0 3 cm

4 pav. Balanos ar spingsulės stovelis iš Kirsnelės neįtvirtintos gyvenvietės II. V. Tomašausko nuotr.

Fig. 4. The rushlight holder or cresset from Kirsnelė Unenclosed Settlement II.

0 5 cm

5 pav. Titnaginis trintuvas iš Kirsnelės neįtvirtintos gyvenvietės II. V. Tomašausko nuotr.

Fig. 5. The flint handstone from Kirsnelė Unenclosed Settlement II.

interpretuoti kaip buvusio nedidelio seklaus ežerėlio priekrantę, šalia kurios ir buvo įsikūrusi gyvenvietė. Pati priekrantė, jos aplinka galėjo būti utilitarinės paskirties, galbūt atliekų išmetimo zona. Jos artimoje aplinkoje yra ir daugiau su tirta gyvenviete susijusių plotų ar objektų. 15–35 m atstumu P kryptimi nuo tirtos vietos aptikti ir ištirti objektai 39–40 (3, 7 pav.) su to paties laikotarpio radiniais. Atlikus jų grunto makrobotaninę analizę, aptikta miežių grūdų, iš kurių vienas buvo pateiktas radiokarboniniam datavimui. Gauta data 568–649 m. (1457±28) (FTMC–LF46). Remiantis tyrimų metu surinktais duomenimis, Kirsnelės neįtvirtinta gyvenvietė II datuojama I tūkst. viduriu – II puse.

Inventorinti archeologiniai radiniai (2026 vienetai) perduoti AKM.

6 pav. Durpingi sluoksniai perkasoje 5 Kirsnelės neįtvirtintoje gyvenvietėje II iš R. V. Tomašausko nuotr.

Fig. 6. The peaty layers as seen from the E in trench 5 at Kirsnelė Unenclosed Settlement II.

Kirsnelė Unenclosed Settlements I and II

In 2021, excavations were conducted at Kirsnelė Unenclosed Settlements I–II (Lazdijai District, S Lithuania). Trenches 1–3 (200 m^2), which were excavated at settlement I (Fig. 1), yielded a fragmentally surviving, 10–20 cm thick, dark grey cultural layer (Fig. 2) containing sherds of hand-built pottery with rough and smooth exterior surfaces. Kirsnelė Unenclosed Settlement I dates to the mid-1st millennium.

7 pav. Į P nuo Kirsnelės neįtvirtintos gyvenvietės II aptikti objektai 39–40. V. Tomašausko nuotr.

Fig. 7. Objects 39–40 to the S of Kirsnelė Unenclosed Settlement II.

The 455.75 m^2 excavated at Kirsnelė Unenclosed Settlement II (Fig. 3) yielded a 5–30 cm thick, dark grey cultural layer with abundant sherds of hand-built pottery with rough, smooth, and burnished surfaces as well as isolated flint flakes, pieces of clay daub and iron slag, and animal bones. A rushlight holder or cresset (Fig. 4) and a flint handstone (Fig. 5) should be mentioned among the special finds. A wet layer of brown, peaty soil was discovered under the cultural layer in trenches 2–5 (Fig. 6). Kirsnelė Unenclosed Settlement II dates to the mid –second half of the 1st millennium. The settlement was larger because Objects 39–40 (Fig. 7), together with contemporary finds, were discovered to the S of the excavated areas.

Darius Kiniulis

Punios piliakalnis su gyvenviete

Nemuno kilpų regioninio parko direkcija 2021 m. balandžio–spalio mėnesiais atliko Punios piliakalnio su gyvenviete (UK 22621) (Alytaus r., Punios sen.) tvarkybos darbus. Jų metu demontuoti avarinės būklės laiptai, senos takų dangos, buvusios infrastruktūros ir naujose vietose įrengti laiptai, nauji pėsčiųjų takai, aikštelės ir kita. Prieš atliekant numatytus darbus grunto judinimo vietose KPIP atliko žvalgomuosius tyrimus, nuimant paviršinį augalinį sluoksnį vykdė žvalgymus.

1 pav. Archeologinių tyrimų situacijos planas: 1 – Punios piliakalnio su gyvenviete teritorijos riba; 2 – 1958–1961 m. tyrimai; 3 – 1972 m. tyrimai; 4 – 1973 m. tyrimai; 5 – 1994 m. tyrimai; 6 – 1995 m. tyrimai; 7 – 2000 m. tyrimai; 7 – 2013 m. tyrimai; 7 – 2016 m. tyrimai; 8 – 2021 m. žvalgymai eroduojančių šlaitų vietose; 9 – 2021 m. žvalgymai takų, laiptų, aikštelių vietose; 10 – tirtas šurfas ir jo numeris. D. Kiniulio brėž.

Fig. 1. Situation plan of the archaeological investigation: 1 – the boundaries of Punia Hillfort and settlement; 2 – the 1958–1961 investigations; 3 – the 1972 investigation; 4 – the 1973 investigation; 5 – the 1994 investigation; 6 – the 1995 investigation; 7 – the 2000 investigation; 7 – the 2013 investigation; 7 – the 2016 investigation; 8 – the 2021 field survey at the hillside erosion sites; 9 – the 2021 field survey at the footpath, stair, and platform sites; 10 – the test pits and their numbers.

